

היא. א"כ המפריש תרומת הקדש נמי לא היה תרומה דהקדש אסור בהנאה וגבי תרומה תתן כתיב והקדש רעומר הא לא היתה לו שעת הכושר * (דהא בעינן שתהא הקצירה לשם עומר וצריכים לקנות התבואה משל ציבור ולקצרה לשם עומר וכיון דהקדש אסור בהנאה הא לא חייל הפרשת התרומה כלל משום דלאו נתינה לכהן הוא וכיון דא"א להפריש תרומה מתבואת הקדש שנקצרה לשם עומר אין בו איסור טבל כלל:

והכי משמע בבכורות (דף י"ב) דאמר ר"ח בהמת שביעית פטורה מן הבכורה משום דלאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופריך מהא דתנן האוכל מעיסת שביעית שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי הא אלו מיטמא בת שריפה היא ורחמנא אמר לאכלה ולא לשריפה וכתבו התוס' שם אע"ג דיכול להפריש מעיסה שאינה של שביעית עליהן מ"מ כיון דאינו יכול להפריש מיני' ובי' הוי לי' מן החיוב על הפטור כשמפריש ע"ז ממקום אחר ע"כ. הרי מבואר דהפירות שאינם יכול להפריש מהם מיני' ובי' מיקרי פטור גמור והאוכלם בלא הפרשה פטור א"כ תבואת הקדש דאינו יכול להפריש מהן תרומה מיני' ובי' משום דאסור בהנאה ולא הוי נתינה אין בו איסור טבל ומיקרי פטור גמור ושפיר הוי ממשקה ישראל דלא חל עליו איסור טבל כלל שהרי היתה הקדש משעת קצירה. ואף שאפשר לפדותן אחר קצירה ולהפריש מהן תרומה ולחזור ולקנות התבואה מהפודה אותן במעות תרומת הלשכה. מ"מ אין מחויב לעשות כן לפדותן כדי לחייבו בתרומה כיון דהשתא פטורין מחמת דין הקדש דרמי עליהו דפטירי מתרומה משום דלא משכחת בהו נתינה ומיקרי ממשקה ישראל אינו מחויב לפדותן לחייבן בתרומה. ועוד דאפשר דכיון דבעינן קצירה לשם עומר ובעינן שיהא הקצירה משל ציבור בעינן נמי שלא יופקע כחן של ציבור מהתבואה עד ההקדשה ואם יפדה אדם אותן ויקנו ממנו אף שיקנו ממעות תרומת הלשכה פקע כח הציבור בין קצירה להבאה והוי לי' כמביא מדאשקד ומצוה להביא מן החדש שנקצר לשם עומר:

ואין לומר דאכתי מצי להפריש תרומה מפירות הקדש דשפיר מיקרי נתינה לכהן משום דהכהן יכול לפדות ההקדש בשו"פ דהקדש שוה מנה שחללו על שו"פ מחולל וכדאמרין בבכורות (דף י') דאף לר' יהודה דסובר פטור תמור אסור בהנאה אפ"ה אם קידש בו אשה מקודשת משום דיכולה לפדותו כשה ומקדשא במאי דביני ביני וה"נ מיקרי נתינה לכהן משום דהכהן יכול לפדותו בשו"פ. דז"א חדא

דאיכא לאיפלוגי בין קידושין דבעינן הנאה לתרומה דבעינן נתינה. ועוד דלפמ"ש התוס' הג"ל דהא דהקדש שוה מנה שחללו על שו"פ הוא בבעלים אבל אחר צריך לפדותו בשווי דווקא והטור"א כתב הטעם דהבעלים שהקדישו כיון דיכולים לשאול על הקדשן יכולים לחלל על פחות משווי אבל אחר צריך לפדות בשווי. א"כ הכא אם יתן לכהן יצטרך הכהן לפדותו בשווי כיון דהוא לא הקדישו ולא מצי למשאל עלי' הלכך לא מיקרי נתינה וכיון דלא מצי להפריש אין לו דין טבל כלל ומיושב קושית התוס'. שוב ראיתי בירושלמי תרומות (פ"א) מבואר בהדיא דגזבר יכול לתרום משום דהוי כבעלים:

סימן קיג

שאלה נסתפקתי בעושה שליח להפריש תרומה וחלה ועשה שליח שליחותו אי מהני שאלה בזה ומי ישאל על הפרשה זו הבעלים או השליח:

תשובה לכאורה יש להביא רא' דלא מהני שאלה בהקדש שחל ע"י שליח ולא מהני מה שהשליח ישאל עליו מהא דאמרין בבכורות (דף כ"ה) דמייתי שם ברייתא דפרה אדומה שהיו בה שתי שערות שעיקרן מאדים וראשן משחיר גזוז במספרים ואינו חושש אע"ג דגזיזה אסור בקדשים של בדק הבית מדרבנן משום דפרה לא שכיחא ולא גזרו בה רבנן ופריך וליתלה וליפקה לחולין וליגזזה והדר ליקדשה ומשני דמיה יקרים וליעבד כשמואל דאמר הקדש שוה מנה שחללו על שו"פ מחולל ומשני אימר דאמר שמואל דיעבד לכתחילה מי אמר. וא"כ אכתי קשה לישאל הגזבר על הקדישו שהרי הוא הקדישה וקנה אותה. א"ו דכיון דהגזבר הקדישה בשליחותן של ציבור וכבר עשה שליחותו לא מצי למשאל עלה:

מיהו זה אינו רא' כלל דהא א"א לישאל עלי' דהא לקחה בדמי הקדש ואם ישאל על הקדישה של פרה הרי המעות קודש למפרע ויש איסור ביד המוכר שהמעות בידו וגם על הלוקח שהוציא מעות הקדש לחולין ולא נתחלל על המעות שום דבר דשאלה עוקר הדבר למפרע. ואפילו אם המעות עדיין בעין ביד המוכר מ"מ הא כל המוציא מעות הקדש בשוגג לחולין ונתנה לחבירו מעל וכיון דבשוגג מעל ודאי נמי דאם לקח מקח במעות הקדש ונמצא המקח טעות נמי מעל דבכל דוכתא דשוגג כמזיר טעות נמי כמתכוין דמי

הגה"ה

* **ועוד** דהיכא דאסור בהנאה דממעטינן מתתן שאינם יכול לתרום. אפילו בהיתה לו שעת הכושר נמי לא מהני אם תרום. ודווקא לריוה"ג דשרי חמץ בהנאה וממעטינן לי' רק מקרא דלו ולא לאורו מחלקינן בין היתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר. אבל במידי דאסור בהנאה אפילו היתה לו שעת הכושר נמי לא מהני כיון דלאו נתינה היא כלל וכ"כ התוס' בפסחים (דף ל"ב):

בתרומה שהופרש ע"י שליח. דא"כ בפסחים (דף מ"ו) דקאמר כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט ר"א אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה ור"י אומר לא זהו חמץ שמוזהרים עליו בב"י ובב"מ וקאמר התם בגמרא דפליגי בהואיל ר"א סובר אמרינן הואיל ואי בעי מיתשיל עלה כדירי' דמי ועבר עליו בב"י. וא"כ א"א דע"י שליח ליכא שאלה אמאי לא מוזכר הך תקנה שיתרום ע"י השליח. ודוחק לומר דמיירי בגוונא דליכא אינש לשווי' שליח. וכ"מ בנדרים (דף נ"ט) דפריך והרי תרומה דאי בעי מיתשיל עליה ותנן סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין תרקב הא למאה תעלה ומוקי לה בתרומה ביד כהן ופריך והא קתני סיפא אם היתה טהורה תמכר לכהן (**). והוצרך לחזור מסבתו הראשונה ולחלק בין תרומה לקונמות דקונמות מיקרי דבר שיל"מ משום דמצוה

ואם ישאל על ההקדש הרי מעל למפרע. אבל היכא דמהני שאלה אפשר דהשליח מצי שאל ואין רא"י משם. ואף אם נימא דהלוקח לא מעל משום דהא דהמוציא מעות הקדש בשוגג לחולין הוא ריוקא אם לא היה כאן אלא הטעות שהי' סבור שהמעות חולין והם הקדש בזה רבי רחמנא מעילה. אבל אם לקח מקח והי' טעות בקניה שהמקח בטל אין כאן מעילה כיון שהמקח חוזר וכהא דאמר בב"מ (דף צ"ט) גבי משאיל קורדם לחבירו דאי משאיל מצי הדר בי' ליכא מעילה וה"ל כיון שהמקח חוזר ליכא מעילה. וא"כ הכא גבי פרה ליכא מעילה גבי לוקח ולא גבי מוכר כ"ז שהדמים בידו. מ"מ אם יוציא המוכר הדמים לצורכו ודאי דאז מעל המוכר ולהכי א"א לשאול על זה (*):

ונראה לי דודאי א"א לומר דבאמת לא מהני שאלה

הגה"ה

(*) **ולפי** דברינו יש סתירה מסוגיא זו לדברי הט"א במגילה באבני שהם שכתב בטעמא דמילתא שכתבו התוס' במנחות (דף ע"א) ובתמורה (דף כ"ז) דהא דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו עש"פ מחולל הוא דווקא בבעלים אבל באחר אינו פדוי אלא א"כ פדה בשווייו. וכתב הטעם דבעליו הואיל ויכול לשאול עליו יכול לפדות בש"פ משא"כ אח"כ שאינו יכול לשאול אינו יכול לפדות בש"פ. ומזה יצא לדין שאם כבר בא ההקדש ליד הגובר שאין יכול לשאול עליו גם בעליו אינם יכולים לפדות בפחות משווייו. ולפמ"ש זה אינו דהא הכא הגזבר אינו יכול לשאול עליו משום שכבר הוציא מעות הקדש ע"י קניה זו לחולין ואפ"ה פריך וליעבר כרשומאל דאמר דעל שו"פ נמי מחולל אלמא דלשמואל מחולל אע"ג דאינו יכול לשאול עליו משום דגובר דמי לבעלים כמ"ש הריטב"א בב"מ (דף נ"ז) דגזבר כבעלים לדבר זה. מיהו יש לדחות דכיון דאם שאל מהני שאלה מיקרי בעליו אף שאסור לשאול מחמת שיהא איסור מעילה בשוגג למפרע וגם אין ב"ד נזקקין לשאלה שיהא איסור מחמת שאלת הנדר. מ"מ כיון דאם שאל הוי שאלה מיקרי בעליו ודווקא אחר שאם שאל לא מהני לא מיקרי בעליו:

(**) **ובסוגיא** זו הקשה לי כבוד הרב המנוח מוה"ר ארי' ליב אייזנשטיין זצ"ל קושיא חמורה דכיון דהש"ס מוקי לה בתרומה שנפלה לו מבית אבי אמו כהן ולא קאי הך אוקימתא משום דקתני חוץ מדמי תרומה שבו. טפי הוי לי' לאוקמי בישראל שירש תרומה מאביו ישראל ולא מצי למשאל עלה כיון דלאו איהו נדר וצריך למוכרו לכהן דהך הוא ישראל ואינו יכול להחזיקו לעצמו ושפיר קתני ימכר לכהן חוץ מדמי תרומה שבו. ולחומר הקושיא היה נראה לי לחדש דבר לולי דמסתפינא. לפי מה דאמרין בביצה (דף ל"ח) דפריך שם וליבטל מים ומלח לגבי עיסה וקאמר ר' אבא הרי שנתערב לו קב חיטין בעשרה קבין חיטין של חבירו י' כל הלה כו' ורב ספרא קאמר אח"כ לא שמיע להו הא דאמר ר' חייא קטוספאה הבורר צרור מתוך גורנו של חבירו חייב לשלם לו דמי חיטין אלמא כילא חסריה הכא נמי כילא חסריה וקאמר אב"י ולא שני ליה בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין עיי"ש ברש"י ותוס' בביאור הסוגיא. דו"א אבא סובר דממונא לא בטל אף בממון שאין לו תובעין כמו גבי אשה ששאלה מחברתה מים ומלח דמדעתה נתנה לה אפילו הכי לא בטל. ואב"י סובר דכיון דהוי ממון שאין לו תובעין שפיר בטל. ובממון שיש לו תובעין כל היכא דהאיסור תלוי בממון לא בטל. ודווקא באיסור נבילה שנתערב בשחוטה בטל דהוי איסורא גרידא ואינו תלוי בממון. אבל באיסור שתלוי בממון מפלגין בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין. עכ"פ הרי חזין דר' אבא סובר דאיסור תחומין לא בטל משום דתלוי בממון אף שאין לו תובעין דהא מדעתה השאילה לחברתה המים ומלח. ולפ"ז לר"א תרומה שנתערב בחולין גבי ישראל נמי בעינן למימר דלא בטל כלל איסור תרומה דכיון דממונא של כהן לא בטל איסור תרומה נמי לא בטל. ואף דתרומה הוי ממון שאין לו תובעין מ"מ הא ר' אבא לא מפליג כלל בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין. מיהו כיון דקיי"ל כר"א בפסחים (דף מ"ו) דאמרין הואיל ואי בעי מיתשיל ממוני' הוא ועבר עליו בב"י וה"ל כשהתרומה ביד ישראל דמצי למיתשל עליו לא שייך לומר דממונא לא בטל. דגם התרומה מחשב דבעלים משום הואיל ואי בעי מיתשיל עלה. וכיון דעדיין מחשב דממונא דבעלים להכי בטל מן התרומה איסורא דידה כשנתערב בחולין במאה [וכה"ג כתב המחנה אפרים בדיני ריבית (סימן ז') דמעות של עניים שמסרם לאחר לחלקם לעניים אסור להלוותם בריבית. דכיון דהנותן מצי למשאל על נדרו ואין כאן זכ' למפרע הוי דממונא דבעלים. כמו גבי חמץ לר"א דאית לי' הואיל]. וכן כשהתרומה ביד כהן ונתערבה אצלו בחולין נמי בטלה דהא החולין והתרומה תרווייהו דמהני הוא ושפיר בטל. וכן כשנתערב תרומה אצל ישראל שנפלו לו תרומה מבית אבי אמו כהן נמי בטל דהא גם התרומה מיקרי ממונו שיכול למוכרה. אבל ישראל שירש מאביו תרומה דהאי תרומה לאו דממונא דיוורש הוא וצריך לתתו לכהן וכמו דממונא לא בטל כן איסור תרומה נמי לא בטל כלל. וביוורש לא שייך לומר הואיל ואי בעי מתשל עלה דהא יורש לא מצי למתשל על הפרשת אביו. ולא בטל איסור תרומה דיד' לר"א. ולא מצי לאוקמי הא דאמרין למאה תעלה ביוורש שירש מאביו ישראל ובעי לאוקמי בכהן שנפל לו מאבי אמו. וע"ז פריך אמאי תמכר חוץ מדמי תרומה. אבל ביוורש ישראל לא מצי לאוקמי דהא לא מצי למתשל עלה על הפרשת אביו דלאו איהו נדר ולא מחשב התרומה ממונו לר' אבא אף דהוי דבר שאין לו תובעין. ולא בטל גם איסור דתרומה ואמאי תעלה הא דממונא לא בטל והש"ס הכא לר"א קיימין:

לאיתשולי עליה אבל תרומה לא מיקרי דשיל"מ דלאו מצוה הוא לאתשולי עליה ואם נימא שהתרומה שהופרש ע"י שליח לא מהני שאלה אמאי לא מוקי לה בהופרש ע"י שליח דלא מיקרי דשיל"מ א"ו דגם ע"י שליח מהני שאלה:

וא"כ יש לעיין דאם ישאל המשלח על התרומה מה מהני שאלתו כיון דהוא לא גדר. ואף דשלוחו תרם ונדר בשבילו מ"מ כיון דהוא לא חשב ולא דיבר כלל לא שייך לומר גביה אבל אחרים מוחלים דברו ולשאול על עשיית השליחות וודאי דלא מהני דאנן שאלה על הנדר או על ההפרשה בעינן כדכתיב לא יחל דברו אבל אחרים מוחלין לו דברו ולא על עשיית השליח נוכ"כ הרמב"ן ז"ל בח"י גיטין פרק השולח כהא דאמרינן שם בגורר ע"ד רבים אין לו הפרה אבל לדבר מצוה יש לו הפרה דרוקא כי האי מצוה דמיקרי דרדקי יש לו הפרה דאנן סהרי דארעתא דהכי לא אדרוהו אבל במצוה אחרת אין לו הפרה כיון שע"ד רבים נשבע. וא"ת יהיו נשאלין עליו כיון שאינן מושבעין אינן נשאלין עליו ועוד דאיהו למיסר עליו שוינהו שליח ולא למשרי לי' הלכך אין חרטתם כלום עכ"ל. והביא דבריו הר"ן בתשובה (סימן י"ז) וה"נ להפריש שוינהו שליח ולא לשאול על ההפרשה. ואפשר לומר לכאורה כיון דשלוחו ש"א כמותו דמי ממש כאלו הבעלים בעצמן הפרישו וע"כ יכולים לשאול על הפרשתו של שליח. מיהו ז"א דהא דאמרינן ששא"כ אין הכוונה שמחשבין ממש לכל הפרטים כאלו המשלח עשה דבר זה וגופו כגופו רק ששלוחו יש לו כח לעשות דבר זה כמו המשלח. וזה גדר כחו של שליחות להיות כח להשליח לעשות הדבר כמו המשלח. ולא מבעי לדעת הר"מ ז"ל (כפ"כ מהל' גרושין) שכתב שאם הבעל עשה שליח לגרש ונעשה הבעל שוטה קודם שגירשה השליח דהגט כשר מה"ת ומדרבנן בעלמא פסול שלא יאמרו שוטה בר גירושין הוא דוראי מוכח מזה שאין גדר השליחות להחשב כאלו הוא עושה בגופו דהא כיון שנשתטה הרי אין בכחו לגרש. רק כיון שמסר לו כחו יכול השליח לגרש אף

שהבעל אינו יכול לגרש כעת אלא אפילו לדעת הטור (בסימן קמ"א) שפסק דהגט בטל מה"ת בנשתטה הבעל קודם גירושין היינו נמי משום דסובר דכיון דנשתטה פסק כחו מלגרש וגם שלוחו אינו יכול לגרש. ולא משום דסובר דגדר שליחות הוא שגופו של שליח נחשב לגופו של משלח. ובב"ק (דף ק"ב) בחוכא דכני מערבא דסברי דכל מוכר בעי לידע להקנות החיטין לבעל המעות ופריך ר"ש בר ססרטי א"ה אפי' חיטין וחיטין נימא מי הודיעו ומשני ר"א דחיטין וחיטין שליחותיה דבעה"כ קא עביר וכיד בעה"כ דמי והיינו משום דסובר דאף דבעינן שידע ויכוין בעל החיטין למי שקונה אותם. מ"מ סגי במה שמכוין להקנות לשליח משום דשליח דומה ממש למשלח ודמי כמו שמכוין להקנות להמשלח. הא אידחי התם ראיית ר"א שהביא מכסות אשתו ובניו ודחי התם ר' אבא דהטעם הוא משום דנעשה כמו שהקנה להן כסות אשתו ובניו ולעולם דלא אמרינן דשליחותו קעביד וידו כיד בעה"כ לענין זה דמחשבת המקנה להקנות להשליח דומה כמו שמחשב להקנות למשלח והטעם כמו שכתבתי משום דאין גופו כגוף המשלח רק שכחו ככח המשלח. וכן מוכח ממש"כ התוס' רי"ד בקידושין (דף מ"ג) דלהכי לא מהני שליחות גבי מצות ציצית או תפילין וסוכה ולולב דדבר שהוא חיוב על גופו לא מתקיים ע"י שליח דהוא מחויב לעשותו ואם השליח עושה הרי השליח עשה בגופו ולא גופו של משלח עשה המצוה עיי"ש הרי שאין גופו של שליח נעשה ממש כגופו של משלח:

וראוי לזה מהא דאמרינן בב"ק (דף ע"א) בגנב וטבח בשבת חייב ד' וה' לר"מ ומוקמינן לה בטובח ע"י אחר ומשום דרבי קרא שליחות לדבר עבירה בטביחה ומכירה כדאיחא התם. והא התם א"א לומר דחשבינן מעשה השליח במה ששחט דהוא עצמו ממש כאלו המשלח שחט דא"כ נחייב נמי המשלח מיתה משום שוחט בשבת. ואף אם נימא דמיירי התם שלא עשאו שליח לשחוט בשבת רק שצווהו לשחוט סתם והוא שחט בשבת ולהכי לא מתחייב המשלח

הגה"ה

וא"ש בזה מאי דקשה שם בסוגיא דמשני בתרומה ביד כהן דלא מצי למשאל עלה. דאכתי תיקשי מברייתא דלעיל דחשיב שם הקדש וחדש בהדי דבר שיש לו מתירין אמאי לא חשיב נמי תרומה ביד ישראל והוי דבר שיל"מ משום דמצי למשאל עלה ואמאי חשיב ליה בסיפא בהדי דבר שאין לו מתירין ולא קחשיב לי' ברישא בהדי דבר שיש לו מתירין וכגון שהוא ביד ישראל. ואף שהרא"ש ז"ל כתב דלהכי לא מקשה מברייתא משום דמתניתין עדיפא ליה לאקשווי מ"מ כי משני בתרומה ביד כהן ומתירן מתניתין הו"ל לאקשווי מברייתא דלא קחשיב לי' בהדי דשיל"מ. ולפמש"כ א"ש דמברייתא ליכא לאקשווי דמצי למימר דאית כר' יהושע [ובאמת הך ברייתא הובא בירושלמי (פ"ו דשביעית ופ"ו דנדרים) ור"ש קאמר לה בשם ר' יהושע. ר"א] בפסחים (דף מ"ו) דל"ל הואיל. ולא מצי למתני דביד ישראל לא בטל משום שיש לו מתירין דבלא"ה לא בטל משום דממונא לא בטל דכיון דל"ל הואיל לא מיקרי ממונא דישאל. ובהא א"ש מה דקשיא לי טובא דמאי פריך לר"א מהא דתרומה בטילה אע"ג דיש לו מתירין ע"י שאלה ואמאי לא מוקי לה דמיירי שנאכל הכרי כולו או מקצתו דהיינו אותן פירות שהתרומה הופרש מהן נאכל ואם כן איך מצי למישאל הא אם ישאל עליהם נמצא דקאכיל טבליים למפרע ואפילו אכל רק כזית מהחולין אי אפשר לשאול על התרומה דאם ישאל על ההפרשה וכתבטל ההפרשה הזאת הוי כל הכרי טבל למפרע ופשיטא דאסור לשאול דעל ידי השאלה יתברר דעביד איסורא למפרע. אבל לפי מה שכתבתי אתי שפיר דלר' אליעזר הא דתרומה בטילה מיירי על כרחך היכא דיש לבעלים זכות בגווייהו דאי בעי מיתשיל עלייהו דאי בלאו הכי לא בטל כלל דממונא לא בטל:

על איסור שבת או נימא דלהכי אינו מתחייב על איסור שבת משום דלגבי איסור שבת אמרינן אשד"ע. מ"מ תיקשה כיון דלא מצינן למרמי מעשה השליח על המשלח לענין שבת היכא רמינן לה על המשלח לענין טביחה ומכירה. ואיך אפשר למעשה א' להתחלק ולחשבה גבי שבת כאילו השליח חילל השבת ולגבי טביחה ומכירה כאילו המשלח עשה הדבר הזה:

ועוד דבמק"א בארנו דגבי שבת לא שייך למרמי כלל מעשה שליח על המשלח. דכמו שכתבו התוס' רי"ד דלא שייך שליחות גבי תפילין וציצית משום דהוי מצוה דרמי אגופא שהגוף של איש הישראלי צריך להניח תפילין וא"א לעשות שליח בזה. ה"נ מלאכת שבת לא שייך בו שליחות דאשבייתת הגוף קפיד רחמנא ואם שלחו עושה אין המשלח עובר כלום דמ"מ גופו של המשלח שבת ואחרי כתבי זאת מצאתי לכמה מהאחרונים ז"ל שכחבו כן א"כ ודאי דלא שייך למירמי מלאכת שבת אמשלח אפ"ה לענין טביחה ומכירה רמינן לה אמשלח:

אלא שלכאורה קשה לי על סברא זו שכתב התוס' רי"ד בדבר דרמי אגוף לא שייך שליחות. א"כ הא דאמר בקידושין (דף ס"ג) מודה שמאי הזקן באומר צא ואכול החלב או בעול את העורה שהוא חייב ושולחו פטור שלא מצינו בכה"ת זה נהנה וזה מתחייב דמשמע דעיקר פטורו של המשלח הוא משום דאשד"ע תיפוק ליה דלא שייך בזה שליחות כיון דהאיסור רמי על גופו שלא יאכל ולא יבעול אין בזה גדר שליחות. ובאכילה ובבעילה לא שייך שליחות אפילו היכא דליכא עבירה. ומה שייך לומר בזה מודה שמאי כיון דענין זה אינו שייך כלל לגדר שליחות. וצ"ל דאה"נ דאי הוה אמרינן זה נהנה וזה מתחייב הוי עייך בזה דין שליחות והי' מתחייב לשמאי דיש שלד"ע להכי אמר דמורה שמאי בזה משום דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן ופטור מטעם דאין בזה גדר שליחות כלל:

ולכאורה קשה לפמש"כ דבשבת נמי לא שייך שליחות משום דאשבייתת הגוף קפיד רחמנא וזה עובד וזה מתחייב לא אמרינן א"כ אמאי לא אמר נמי צא וחלל את השבת דמורה שמאי בזה משום דזה אינו שוכח וזה מתחייב לא אמרינן:

ונ"ל דהא מילתא שכתבנו דבמלאכת שבת לא שייך שליחות משום דאשבייתת הגוף קפיד רחמנא הוא רק לב"ה ולא לשמאי דתנן בשבת (דף י"ד) אין שורין דיו וכרשינין אלא כדי שישורו מבע"י וב"ה מחירין ומפרש בירושלמי טעמא דב"ש משום דכתיב ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת וגו' היינו שהזהירה תורה שתגמר מלאכתו של חול קודם שבת ואסור להתחיל בחול במלאכה שלא תגמור קודם השבת [ועיי' בתוס' שבת (דף י"ט) ד"ה לא ישכיר דלב"ש אפילו בתמישי ורביעי אסור א"כ חזינן דלאו אשבייתת הגוף לחוד קפיד רחמנא אלא על

המלאכה שלא תעשה בשבת על ידו אף שהותחלה בחול ובשבת הוא שוכח. וא"כ יש בזה דין שליחות כיון דאין הקפידא על שבייתת גופו אלא על המלאכה ודמי לצא והרוג את הנפש. ואף דהתוס' בשבת כתבו שהטעם משום גזירה שלא יתחיל המלאכה בשבת מ"מ הירושלמי סובר דדריש לה מקרא ואפשר דרבא נמי סובר הכי ולהכי לא אמר רבא דמורה שמאי בצא וחלל את השבת דבזה יש לשמאי שליחות ויש שליח לד"ע ג"כ]. א"ו דאין גדר שלוחו ש"א כמותו לומר שהמשלח ממש עשה הדבר הזה וגופו של שליח הוי כגופו של המשלח רק דרבי קרא דין שליחות שמועיל מעשה השליח כמו מעשה המשלח אם עשה הדבר בשליחותו ולהכי שפיר מצינו לחלק מעשה הטביחה דלענין דו"ה מהני מעשה השליח כאילו המשלח עשה הדבר הזה ולענין שבת רמינן לה על השליח וכן בש"ע אהע"ז (סימן קכ"ג) בגט שכתבו בשבת כשר אם לא נעשה הסופר מומר בכתיבתו עיי"ש אף דאיכא למ"ד דכתיבת הגט בעי שליחות וקיי"ל אשד"ע ודעת התוס' בב"מ (דף י') דכל היכא דאמרינן אשד"ע גוף המעשה בטל דרמי כאילו עשה בלא שליחות המשלח ואפ"ה בכתב גט בשבת כשר וביאר הגו"ב ז"ל הטעם משום שלא צוה להשליח לכתוב בשבת לא שייך בזה אשד"ע דכיון דהשליח עצמו עשה העבירה עיי"ש הרי דמחלקינן מעשה הכתיבה ורמינן לענין שבת על הסופר ולענין כתיבת הגט רמינן לה על הבעל וע"כ מטעם שכתבנו דזהו גדר שלוחו של אדם כמותו שיועיל מעשה השליח כמעשה המשלח:

ומטעם זה תמהני על המל"מ שכתב דהא רחייב שוחט בשבת דו"ה דוקא אם אמר לו לשחוט סתם ושחט בשבת אבל אם א"ל לשחוט בשבת אמרינן אשד"ע דאף דרבי קרא שליחות לד"ע גבי טביחה ומכירה זהו דווקא אם לא נתערב עמו איסור אחר אבל אם נתערב עמו גם איסור שבת בטל השליחות גם לענין טביחה ומכירה משום עבירת איסור שבת עכ"ל:

ולפענ"ד יש לתמוה דכמו דאמרינן לעיל עבירה שעשה השליח מעצמו עם מעשה השליחות מחלקינן המעשה ואמרינן דאיסור שבת שעשה לא רמי על המשלח ורחיב דו"ה רמינן על המשלח ה"נ אם המשלח צוהו לעשות המעשה באיסור אמרינן דלענין שבת דמי כאילו עשה בעצמו ולענין טביחה ומכירה עשה בשליחותו. ואף דלא היה להשליח לעשות שליחותו של גנב משום איסור שבת מ"מ נימא דבאמת מעשה איסור שבת דמי כאילו עשה בעצמו בלי שליחות המשלח ומעשה הטביחה לענין גניבה דמי כאילו עשה בשליחותו ודמי כאילו צוהו לשחוט סתם ושחט בשבת. ול"ד למש"כ הרמז"ל (בהלכות מעילה פ"ז הלכה ב') כמה דרבינן שליחות לדבר עבירה גבי מעילה שאם נתערב עם המעילה איסור אחר כגון שאכל בשר עולה דאמרינן אין שליח לדבר עבירה משום תערובות אכילת בשר עולה בהדי

איסור מעילה דהתם שאני דקדושת הקדש ואכילתו ענין אחד וא"א להתחלק והבשר עולה לא נמצא זה בלא זה. א"כ כיון דלא מצינן לחיובי אכילת בשר עולה מחמת שאשכחנא ממילא לא מתחייב משום מעילה אבל טביחה ושבת מצי להתחלק אמרינן דבטביחה כמו שעשה השליח בחול דמי ולא בשבת. ועוד דשם הקדש ועולה חד ענין הוא ואינו מתחלק אבל כאן איסור טביחה משום לתא דגול הוא וחילול שבת מילתא אחרתא הוא שפיר אמרינן דמתחייב משום טו"מ אף שצווה לשחוט בשבת ומעשה שבת רמין אשליח ומעשה טביחה ומכירה אמשלת. והכי משמע מדברי התוס' בפסחים (דף ס"ג ע"ב) ד"ה או דבשוחט הפסח על החמץ לא מחייב בעל החמץ אף שהוא מבני החבורה הרי אף שהפסח נשחט בשליחותו דשחיטת הפסח בעי שליחות אפ"ה הפסח כשר ויוצא בו י"ח דאיסור שחיטת הפסח על החמץ לא רמין על בני החבורה ורק השוחט בלחור חייב. ובמנחות (דף פ"ד) דפריך התם אמתניתין דשומרי ספיתי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. ומקשה שם הש"ס אמאי לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה. והקשה הטור"א הא קי"ל דעשה דרבים דחי עשה דחיד א"כ מאי מקשה הש"ס הא עשה דהבאת העומר הוי עשה דרבים ודחי לעשה דחיד דלאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה. וצריך לומר דגם עשה דלאכלה עוברים הציבור שהעומר קרב עליהן שהרי הכהנים מקריבים עליהם בשליחותם. וא"כ הרי משמע מזה דכיון שהכהנים מקריבים בשליחותן רמי גם איסור עשה דשביעית עליהו ודמי כאלו הם שורפים פירות שביעית. ולא אמרינן דמצות העומר רמי עליהו ואיסור עשה דשריפת פירות שביעית רמי על הכהן המקריב נ"ל דלא דמי דהתם שאני שהקרבן באה משל ציבור והם מוסרים הפירות שביעית לשורפם בשעת הקרבה הלכך רמי גם עליהו עשה דלאכלה ולא לשריפה. משא"כ באיסור שנעשה בעת הקרבה שהי אפשר להקריב בלא איסור כמו שוחט הפסח על החמץ. שהרי אפשר לבער החמץ ולשחוט הפסח בזה ודאי אמרינן דמעשה השליחות דפסח רמי על כל בני החבורה ויוצאים בו כאלו הם בעצמם שוחטים. ואיסור שחיטת הפסח דאית בי רמין רק על השליח משום דאנו יכולים לחלק מעשה השליח ולחשוב מצות שחיטת הפסח על בני החבורה ואיסור חמץ על השליח לבד וכמו שבארנו דאין גופו של שליח רומה כאילו גופו של משלח עושה הדבר:

ולכאורה יש להקשות מהא דאמרינן במכות (דף ט"ז) דרחקין לאשכותי התם ביטלו ולא ביטלו כאונס שגירש ואמר רב שימי מחזנאה כגון שקיבל לה קידושין מאחר ופריך רב אי שויתי שליח איהי קא מבטלה לי אי דלא שויתי שליח כל כמיני עכ"ל הגמרא הרי דבשויתי שליח לא מיקרי ביטלו בידים משום דהקדושין הי' בשליחותה. וכמ"ש הריטב"א ז"ל בחי' שם דאע"ג שהוא

מסייע על ידה מ"מ עיקר הביטול בדידה הוא. וא"כ קשה אמאי לא נימא גם התם דאע"ג דעיקר קיום הקידושין הוא בשליחותה ומיחשב כאילו היא בעצמה קבלה הקידושין מ"מ לענין ביטול העשה מיחשב כאילו הוא עשה בעצמו וביטול העשה בידים דהא הוא בעצמו קבל הקידושין כמו דאמרינן גבי גנב וטבח בשבת ע"י אחר דאף דחשבינן מעשה הטביחה כאלו טבח הגנב מ"מ מלאכת שבת חשבינן על השליח ולא על הגנב. א"ו דא"א לחלק המעשה וכיון דע"כ בעינן למיחשב מעשה הקידושין עלה דידה מיחשב כל כח מעשה עליה כאילו היא בטלה בידים העשה ולא הוא:

מיהו נ"ל דלאו ראי' הוא דהא לכאורה קשה בלא"ה לפי מה שבארנו לקמן בתשובה דאם האשה עשתה שליח לקבל קידושי כסף מאחד א"צ לזה דין שליחות כלל דבקדושי כסף סגי בטלי קידושין מעג"ק. א"כ אכתי מאי פריך רב דאי שויתי שליח איהי קא מבטלה לי' הא משכחת לה דשויתי שליח לקבל קידושי כסף ואין אנו צריכין לחשוב קבלת הקידושין כאלו היא מקבלת ממש לידה דכמה שצוותה לקבל סגי ואפילו צוותה למי שאינו בר שליחות כמו חרש שוטה וקטן נמי מקודשת. וכיון דאין אנו צריכין לחשב מעשה קבלת הקידושין עלה דידה שפיר חשבינן ליה לביטול העשה בידים שהרי הוא קיבל ועשה מעשה ולא בשליחותה רק דניחא לה וע"כ צ"ל דהא דאמר רב אי דשויתי שליח איהי קמבטלה אין הכוונה מחמת שמחשב המעשה עלה דידה מדין שלוחו שא"כ. אלא דכוונת רב הוא דכיון דצוותה לו לקבל קידושין וברצונה קיבל מחבטל העשה על ידה דהא בדידה תליא מילתא וברצונה דמצות ולו תהי' לאשה הוא רק אם היא רצונה להנשא לו אבל אם ממאנת להנשא לו ליכא עשה. וכמו דקודם שנשאה ליכא עשה אם ממאנת ה"נ אחר שגירשה ליכא עשה אם ממאנת להנשא כמ"ש התוס' בהדיא שם (דף ט"ז) ד"ה אם כהן הוא ע"ש. וכיון דשויתי שליח לקבל קידושין הרי היא בטלה העשה במה שלא רצתה להנשא לו ונתרצית להתקדש לאחר:

והשתא א"ש נמי דלא רמין מעשה ביטול העשה עלי' דידה משום דאין עיקר ביטול העשה במה שלא תוכל להנשא לו ע"י שנתקדשה לאחר כ"א ע"י מה שרצונה להנשא לאחר ולא לו. ורצונה נגמר במעשה הקידושין והדבר תלוי בה ורצונה הי' גם קודם שקיבל הקידושין מיד האחר בשעה שצוותה לקבל הרי אז לא הי' רצונה להנשא לו רק היה אפשר שעדיין תחזור בה ותרצה להנשא לו. וכשקיבל הוא הקידושין בשליחותה נגמר רצונה שאינה רוצית להנשא לו ואין באפשרי להשתנות הדבר. אבל עיקר הדבר נגמר ברצונה ולהכי רמין ביטול העשה עלה דידה ולא על דירי'. אבל בעיקר דין שליחות נחשב על המשלח רק הדבר שנעשה עליו השליחות ויתר פרטי המעשה שאין השליחות תלוי בו רמי על השליח:

ולפי מה שבארנו דאין גופו של השליח כגוף המשלח רק רבי רחמנא שיכול למסור לו כחו לעשות הדבר שיעשה עליו שליח כמו המשלח בעצמו א"ש מה דבעי בירושלמי (פ' התקבל) ר' אלעזר שאל חצירו של שליח מהו שתעשה כיד. והיינו משום דכיון דאין גופו של שליח כגוף המשלח א"כ לא מהני הא דתצירו כידו בכל התורה אלא בתצירה של אשה עצמה ולא חצר של שלוחה דמאי מהני מה דתציר של שלוחה כגופו כיון דאין השליח עצמו כגוף האשה רק שיש לו כח לקבל הגט:

ואף שהטור באהע"ז (סימן ק"מ) כ' בהך ספיקא דמסתברא שדינו כדין האשה לכל דבר נראה לי דלאו משום דסובר דגופו של שליח כגוף המשלח אלא טעמו דכיון דאפי' איניש דעלמא שאינו שלוחה לקבלה הי' אומר תקנה חצירי לאשה גט היא מגורשת כשהיא עומדת בשעת זריקת הגט ומתמצית לזה כמבואר כ"ז (בסימן קל"ט) דאפילו הבעל בעצמו יכול להשאיל לה מקום בחצירו לקבלת הגט א"כ הכא שעשתה שליח לקבלה דמי כמי שאמר השליח תקנה חצירי גט זה להאשה דכמו שהיא רוצה שיקבל בידו ניחא לה ג"כ שיזכה חצירו עבודה ומתגרשת בקבלת עצמה שהחצר של השליח קנה לה. ומש"כ הטור דמכתב שדינו כדין האשה לכל דבר אין הכוונה שבנתינתו לחצר השליח מתגרשת כדין שליחות קבלה שחצר השליח כחצר האשה דמי אלא שמתגרשת בקבלת עצמה שהשליח רוצה שיקנה לה חצירו. ואף שהיא לא אמרה רק שיקבל הגט עבודה ואולי כדין שליחות קבלה ניחא לה אבל בקבלת עצמה ע"י קנין החצר של השליח עבודה לא ניחא לה. ע"ז כתב הטור סברתו דמסתברא שדינו כדין האשה דאחר שנעשה שליח לקבלה כמו שיש לו רשות לקבל הגט עבודה כן יש לו רשות שיאמר שהיא הגט ע"י שיקנה לה חצירו אה הגט ולא אמרינן דלמא בקבלת שליחות ניחא לה אבל בקבלת עצמה ע"י חצר המושאל לה לא ניחא לה ואילו אדכ אחר אמר יקנה לה חצירי את הגט אחר שעשתה שליח לקבלה והיא לא ידעה מזה ודאי דלא מהני דבשליחות קבלה ע"י שליח זה ניחא לה ולא בזכות עצמה ע"י חצר. אבל כיון שהשליח קבלה בעצמו אמר תקנה לה חצירי מהני דכמו שנתנה לו רשות לקבל כן יש לו רשות להתרצות שיקנה לה חצירו שלא הקפידה רק שיהא הגירושין ע"י שליח זה דהא השליח קבלה יכול לעשות שליח במקומו לדעת רוב ראשונים שהביא הטור (בסימן קמ"א) א"כ כמו שיכול לעשות שליח במקומו כמו כן יכול לומר שהחצר יקנה עבודה שהוא בתורת שליחות ממנה דהא גם אם השליח עושה שליח נעשה השליח שני שליח של האשה כדאמר בגיטין (דף כ"ט) כולוה מכת מאן קאתי מכת בעל איתא לבעל איתא לכולוהו ליתא לבעל ליתא לכולוהו. ולהכי מהני נמי אם מתרצה השליח שהחצר שלו יקנה בתורת שליחות להאשה דשליחות

החצר מהאשה ושליחות השליח הנעשה מהשליח הכל אחר. [וכמ"ש הב"י (בסימן קמ"א) בשם הרשב"ץ דאף אם כתב בשטר שנמסר הגט ביד השליח והוא לא נמסר אלא ביד שליח השליח אין לפוסלו בזה דכולוהו מכת בעל קאתי ע"ש]. וע"ז כתב הטור שדינו כדין האשה דמהני מה שרוצה השליח קבלה שיקנה החצר שלו את הגט עבור האשה. ואף דגבי גט דחוב הוא לה לא מהני קנין חצר בתורת שליחות רק בתורת יד ובעינן עומדת בצד חצירה כדאמרינן פ"ק דב"מ (דף י"א) מ"מ הכא שכבר עשתה שליח קבלה וניחא לה בקבלת הגט מהני נמי מדין שליחות. ואף דאמרינן בירושלמי דגיטין דאפי' צווחת להתגרש אמרינן שמא חזרה היינו דווקא דלא עשתה שליח לקבלה רק שצווחת להתגרש דכיון שחזרה בלבה הוי חוב דאמירתה מתבטלת ע"י חזרה בעלמא. אבל אם עשתה שליח לקבלה אין השליחות מתבטלת בחזרה בעלמא עד שיתבטל השליחות בפירוש אבל כ"ז שלא ביטלה השליחות בפירוש כדין ביטול השליחות המבואר בפ' השולח עדיין השליח במקומו וכשזרק הגט לחצירו של שליח והשליח מתרצה לזה מהני דהרי הוא אומר תקנה חצירי הגט להאשה ודינו כדין האשה עצמה וזהו כוונת הטור. אבל אין כוונתו שחצר השליח דומה כאילו הוא חצר האשה מפני שגוף האשה כגוף השליח כמו שביארנו שאין זה בגדרו של שליחות כלל:

ומעתה כיון שביארנו דהא דאמרינן שלוחו ש"א כמותו אין הכוונה שאנו דנין שידי המשלח עשו הדבר או פי המשלח דיבר רק שמועיל דיבורו של השליח כאילו היה המשלח בעצמו דיבר. א"כ פשיטא דלענין שאלה על נדר אין המשלח יכול לשאול על דיבורו של שליח כיון שהוא בעצמו לא דיבר. [ומצינו דוגמתו בנדרים (דף ע"ב) דאמרינן התם דאי אמרינן ושמע אישה דווקא ובעינן שמיעה ידי' לא מהני שמיעת השליח משום דלא שייך בזה שש"א כמותו ע"ש ברא"ש ז"ל]. ואם נימא שישאל השליח על ההפרשה שהפריש יש לעיין ג"כ דאין מהני שאלת השליח הא כיון שעשה שליחותו והפריש התרומה אין לו עור כח לשאול כלל דכבר נגמר שליחותו. ואם נימא דהבעה"ב יעשה אותו שליח לשאול הא קיי"ל כל מילתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משווי שליח ג"כ כדאיתא בנזיר (דף י"ב) וכבר ביארנו שהבעלים אין יכולים לשאול מפני שלא נדרו בעצמן להכי אין בכחם לעשות שליח גם כן:

ולכאורה היה נ"ל דהשליח יכול לשאול שפיר ואף דכבר עשה שליחותו ונסתלק לו מ"מ כיון דשאלה מהני מטעם דדמי לנדר בטעות כדאיתא בנדרים (דף ע"ח) דלב"ש דהקדש טעות הוי הקדש לא מהני שאלה בהקדש א"כ מאי איכפת לן מה שהשליח עשה שליחותו כיון דע"י שאלה נעשה ההפרשה בטעות ודמי כמאן דלא הפריש כלל ממילא הדר לטיבלא:

אלא שעדיין יש להסתפק דאפשר דלא מהני שאלה לבטל נדרו הראשון אלא היכא שהדבור הא' היה חל בכחו של המדבר עצמו אבל בשליח שעיקר דיבורו הא' לא נתפס בכח עצמו רק בכחן של הבעלים אין בכח השליח לחלל הדיבור הראשון ע"י שאלה ולא מיבעיא אם הבעלים מותים ואינם רוצים בשאלת השליח דוודאי לא מהני שאלת השליח דכיון דכבר עשה שליחותו ונסתלק איזה כח יש לו לשאול אלא אפילו אין הבעלים מוחין מ"מ כיון שהתרומה נתפסת ע"י כחו של בעלים לא מצי מבטל דיבורו. ועוד דכיון דעיקר שאלה הוא מטעם דרמי לנדר בטעות כמ"ש וגבי שליח לא שייך לבטל דיבורו משום טעות לפי מה שבארנו במק"א דאם השליח נתן הגט להאשה וא"ל איזה תנאי שע"מ כן הוא רוצה להיות שליח וכאם לאו אינו רוצה להיות שליח הרי גיטא אע"ג דלא נתקיים התנאי שאין בכח השליח להטיל תנאי בשליחותו:

ואף שראיתי להגאון בעל קצות החושן (סימן ע"ה סעיף כ"ד) שכתב בפשיטות דבשליחות הגט בשליח להולכה אם השליח לא ידע שהוא גט ודאי לא מתגרשה כיון דהשליח צריך להתירה ולומר הרי את מגורשת ומותרת לכל אדם עכ"ל. [שוב מצאתי להגאון בעל משכנות יעקב בחלק אהע"ז (סימן כ"ה) שכתב בפשיטות דאם מטעה את השליח השליחות בטילה כמו טעות דבעל וצ"ע בזה טובא ע"ש] מ"מ בארנו במק"א שלא מצינו תנאי אלא בדבר שצריך רצון העושה בזה שייך להטיל תנאי שאינו רוצה אלא ע"מ כן. אבל בדבר שא"צ רצון העושה רק שצריך כוונתו לא שייך תנאי והיינו טעמא דאין תנאי בחליצה כמבואר אצלנו שם א"כ בשליח דלא בעינן גבי רצון אלא כוונה שידע שהוא גט שלא יהא מעשה קוף בעלמא לא מהני תנאי כלל ואף אם נתן לה ע"מ שיתקיים איזה תנאי הרי גט אף אם לא נתקיים התנאי כיון דמ"מ ידע שהוא גט ושהיא מתגרשת בו. ואף שנתינתו היה בטעות כמו בכל תנאי שלא נתקיים דאמרינן שלא ע"מ כן נתן. וא"כ כיון שאין טעות השליח מבטל השליחות לא מהני שאלה כיון דכל עיקר כחו של שאלה לשווי הנדר נדר טעות וכאן לא איכפת לן בטעותו של שליח כלל כיון שעשה בשליחות המשלח [ועיין בספר גט מקושר שהחליט שאם היה השליח אנוס למסור הגט נמי מהני. ואף שבסדר הגט הוצרך שלא יהא השליח אנוס מ"מ זהו דוקא באנוס דאנוס כמאן דלא עביד כלל דמי ולמעשה קוף בעלמא רמי אבל טעותו של שליח אינו מבטל המעשה]:

שוב ראיתי דו"א דאף דטעות או תנאי של שליח אינו מבטל המעשה זהו דוקא אם ה' טעות או תנאי או

אנוס בעשיית שליחותו דהיינו שלא רצה להיות שליח כ"א על תנאי זה בזה שפיר אמרינן דלא מהני תנאי אבל אם היה טעות בקיום עצם הענין כגון שנעשה שליח לקדש לו אשה ונתן לו רשות לכוון איזה אשה שירצה השליח ועל איזה אופן שירצה השליח וקידש לו אשה על תנאי שתתן מאתים זוז וכיוצא בו בזה ודאי מהני תנאי דהא נתן לו רשות לקדש באיזה אופן שירצה. וכן אם קידש ונמצא קרושי טעות הקידושין בטלים כמו במשלח גופא. וה"נ בתרומה שעשאו שליח ונתן לו רשות לתרום מכרי זה איזה פירות שירצה להטיל עליהם קדושת תרומה והפריש תרומה יכול הוא לשאול אח"כ דבמה ששואל ומוצא פתח לנדרו דמי כמו שנמצא טעות במה שהפריש הפירות האלו לתרומה וטעות בעצם המעשה מבטל המעשה גבי השליח כמו גבי משלח: ומה שהערנו דאין יכול לשאול על נדרו והפרשתו כיון דעיקר חלות נדרו לא היה ע"י דיבורו לחוד כ"א בכח ושליות הבעלים א"כ לא מצי לשאול. נ"ל דמ"מ כיון שביארנו לעיל דתכונת שש"כ דאמרינן אינו חשוב כאילו פיו של המשלח עשה הדבר אלא שמועיל מעשה השליח כמו שמועיל מעשה המשלח אבל הדבר נחשב על גופו של שליח א"כ שפיר יכול דכיון שעשאו שליח לתרום והוא תרום בטעות [דהכי גרר של שאלה לחשוב את הנדר לטעות מעיקרא] נתבטל הפרשתו למפרע וקרינן ב' שפיר אבל אחרים מוחלים דברו והנדר היה דיבור פיו של השליח ולא דיבור פיו של המשלח. אף שהדיבור נקבע ע"י הרשאת המשלח ושליותו מ"מ דיבור פיו של השליח מקרי. וכה"ג איתא בתמורה (דף י"ד) דאמר התם בעי רב"ח מקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה אמר רבא א"כ מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה כגון דשוו שליח לאקדושי. ופרש"י א"כ דמקדיש עושה תמורה מצינו תמורה בציבור ושותפין וה"ד כגון דשוו ציבור או שותפין שליח לאקדושי קרבן עליהו דהשתא הוי מקדיש יחיד וקרינן קרבן יחיד אי בתר ידי' אזלינן ואנן תנן בשילחי פרקין הציבור והשותפין אין עושין תמורה אלא בתר מתכפר אזלינן הילכך אין קרבנם עושה תמורה הואיל ורבים מתכפרים בו ולא קרינן ביה קרבן יחיד עכ"ל רש"י ז"ל. הרי דפשיטא ל' להש"ס דאי בתר מקדיש אזלינן אם עשו ציבור שליח להקדיש עליהו קרבן יש להאי קרבן דין מקדיש יחיד ואמאי לא נימא דכיון דהיחיד הקדיש בשליחות הציבור ובכחם מיקרי מקדיש ציבור ולא מצי לעשות תמורה אפילו אי בתר מקדיש אזלינן דרמי כמו שהם בעצמם הקדישו דשלוחם כמותם (*). א"ו דלא אמרינן שלוחם כמותם אלא לענין שיועיל הקדישו של

הגה"ה

(* דהא הא דקאמר דשוו שליח לאקדושי מיירי שעשאוהו שליח להקדיש שורם של ציבור דליכא למימר שהקדיש השליח שורו של עצמו דא"כ לא היה צ"ל דשוו שליח להקדיש אלא הול"ל שהקדיש יחיד שורו עבורם. א"ו דבעי למימר שהקדיש שורם של ציבור משום דרוב קרבנות ציבור אינם באים אלא משל ציבור להכי הוצרך לומר שהקדיש שור שלהם. וכיון דמיירי בשור של ציבור א"כ בעי שליחות גמור דאין אדם יכול להקדיש שור של

כשאומר האב שמכין לקץ בהרת בנו נחשוב את האב כאילו אינו רוצה למול וימול אותו האחר שלא בשליחותו. ואם כן קשה למה כתב רש"י ז"ל דלא ליקו האב הכא מה איכפת לן אם האב עומד שם דאפילו בקרשים דהמחשבה פוסלת בהן קיי"ל בזבחים (דף מ"ו) דהכל הולך אחר העובר ואין הבעלים מפגלים. ובגדרים (דף ל"ה) מבעי לן הני כהני שלוחי דידן נינהו או שלוחי דרחמנא נינהו ולא פשיט דשלוחי דרחמנא נינהו מהא דאין הבעלים מפגלין. וע"כ משום דסובר הש"ס דאפילו אי שלוחי דידן נינהו מה דאין הבעלים מפגלים שלא עשאו שלוחין אלא על הזריקה ולא על מחשבתו שהוא תושב. וה"נ יכול למול בשליחותו והוא לא ניתא ל"י בקציצת הבהרת וצ"ע:

סימן קיד

ובמה שהקשה כבודו בשם הגאון בעל שא"ר ז"ל בהא דאמרינן בפסחים (דף ל') אברייא דאם הפריש תרומת חמץ אין תרומתו תרומה משום דכתיב תתן לו ולא לאורו ומקשינן עלה מהא דתנן אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם תרומתו תרומה ומשני התם שהיתה לו שעת הכושר אבל הכא בלא היתה לו שעת הכושר לא מהני וכתבו התוס' ביבמות (דף פ"ט) ד"ה אין דגבי מן הטמא על הטהור דתרומתו תרומה הוא דוקא בהיתה לו שעת הכושר אבל בלא"ה כגון שתלשה ומשקה טופח עלי' גם בדיעבד אין תרומתו תרומה כמו אחמין במחובר והקשה הש"א ז"ל ממשנה (דמס' חלה פ"ב) מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה יעשנה קבין ואל יעשנה בטומאה ור"ע אומר יעשנה בטומאה ואל יעשה קבים שכשם שהוא קורא לטהורה כך הוא קורא לטמאה לזו קורא חלה בשם ולזו קורא חלה בשם עיי"ש והא התם דעושה עיסה בטומאה לא היתה לו שעת הכושר כלל דחיובא דחלה הוא משעת גלגול דקודם גלגול ליכא חיובא כלל. ואפ"ה מפריש חלה בטומאה אע"ג דלא היתה לו שעת הכושר כלל דהא קודם גלגול לא מתחייב כלל כדתנן המפריש חלתו קמח ה"ז גזל ביד כהן ובחלה נמי בעינן למימר לו ולא לאורו בלא היתה לו שעת הכושר:

ואחר העיון נראה לי דלק"מ דהא לכאורה הא מילתא טעמא בעי מה שמחלק הש"ס בין היתה לו שעת הכושר א"ל דממ"נ אם חל קדושת תרומה על תבואה טמאה חל נמי על תבואה שלא היתה לו שעת הכושר ואם אינו חל

השליח כמו הקדישו של משלח אבל גוף ההקדש חשבינן ל"י להקדש יחיד שהשליח יחיד הטיל עליו כת הקדושה. וה"נ בענין שאלה אף שלא היה בכח השליח לתרום רק בכתו של המשלח מ"מ התרומה חלה בדיבור פיו של שליח וקרינן ב"י אבל אחרים מוחלים דברו הלכך שפיר מהני שאלת השליח אפילו בלי רשות בעלים:

ולא דמי למש"כ המל"מ (כפ"ו מהלכות גירושין) בשליח שעשה שליח דמסתפק שם לומר שאין השליח הראשון יכול לבטל השליחות משום שנכר נסתלק משליחותו וכולהו מכח בעל קאתי ע"ש דהתם ביטול השליחות הוא מטעם דאיתי דיבור ומבטל דיבור כדאיתא בפרק האומר ומבטל רק מכאן ולהבא. ולהכי לא מהני כיון שנכר עשה שליח אחר לא מצי לבטלו אבל שאלה דעוקר הגדר מעיקרא שפיר מהני בשליח ודו"ק:

ויש לעיין בהא דאמרינן בשבת (דף קל"ג) דפרץ לאביי אליבא דר"ש דסובר דדשא"מ מותר אפילו בפסיק רישא האי קרא דבשר למישרי מילה בצרעת ל"ל. ומשני רב עמרם באומר לקץ בהרתו הוא מתכוין תינת גדול קטן מאי איכא למימר אמר רב משרשיא באומר אבי הכן לקץ בהרת בנו הוא מתכוין ואי איכא אחר ליעבד אחר ופרש"י שם ואי איכא אחר שאינו חושש לטהרו ליעבד אחר ולא ליקו אב להתם. והמל"מ (כפ"ו מה' צרעת) כתב על דברי רש"י אלו ז"ל משמע מדבריו דאי קאי אב התם אף שהמל אינו מכין לטהרו אפ"ה עובר בלאו. וטעמא דמילתא דכיון שהמצוה מוטלת על האב המוהל שליחותו דאב קעביד וכיון דכוונת האב הוא לטהרו הרי עובר בלאו עכ"ל. ולכאורה הדבר צריך ביאור דמה איכפת לן במה שהאב עומד כאן ואומר דלקץ בהרת בנו הוא מתכוין אם אחר מל והאחר אינו מכין לקץ רק במצות מילה קא עסיק. ומ"ש המל"מ דכיון דהמצוה מוטלת על האב וקא עביד שליחותו אסור. הא ביארנו דאף דאמרי' שלוחו שא"כ מ"מ אם יש במעשה שהוא עושה בשליחותו מידי דלא מצינן למירמי על המשלח ומידי דמצינן למירמי על המשלח אמרינן מה דלא מצינן למירמי על המשלח לא רמינן עליו ומה דמצינן למירמי על המשלח רמינן עליו ואמרינן שלוחו ש"א כמותו. וה"נ מאי איכפת לן מה שהאב אומר שמכין לקץ בהרת בנו והמל עושה בשליחותו. אנן נימא דמה שמל הוא בשליחות האב ומה שמכין האב לקץ בהרת בנו אין המל עושה בשליחותו אלא הוא מל אדעתו דנפשו ואינו רוצה בקציצת בהרת. ועוד דהא קיי"ל דאם לא רצה האב למול מחויבים ב"ד למולו א"כ

הגה"ה

חבירו כ"א בשליחותו דאיש כי יקדיש את ביתו אמר רחמנא ולעיל שם (דף ט') משמע דאפילו כל הרוצה להקדיש יבא ויקדיש לא מהני אע"ג דגבי תרומה מהני כל הרוצה לתרום מדמוקי לה בבהמה דהקדש דעלמא וחולין דיד' ואמר כל הרוצה להמיר יבוא וימיר ולא מוקי בהקדש דיד' וחולין דעלמא ואמר כל הרוצה להקדיש יבוא ויקדיש א"ו דלא מהני בהקדש כל הרוצה וק"ל: